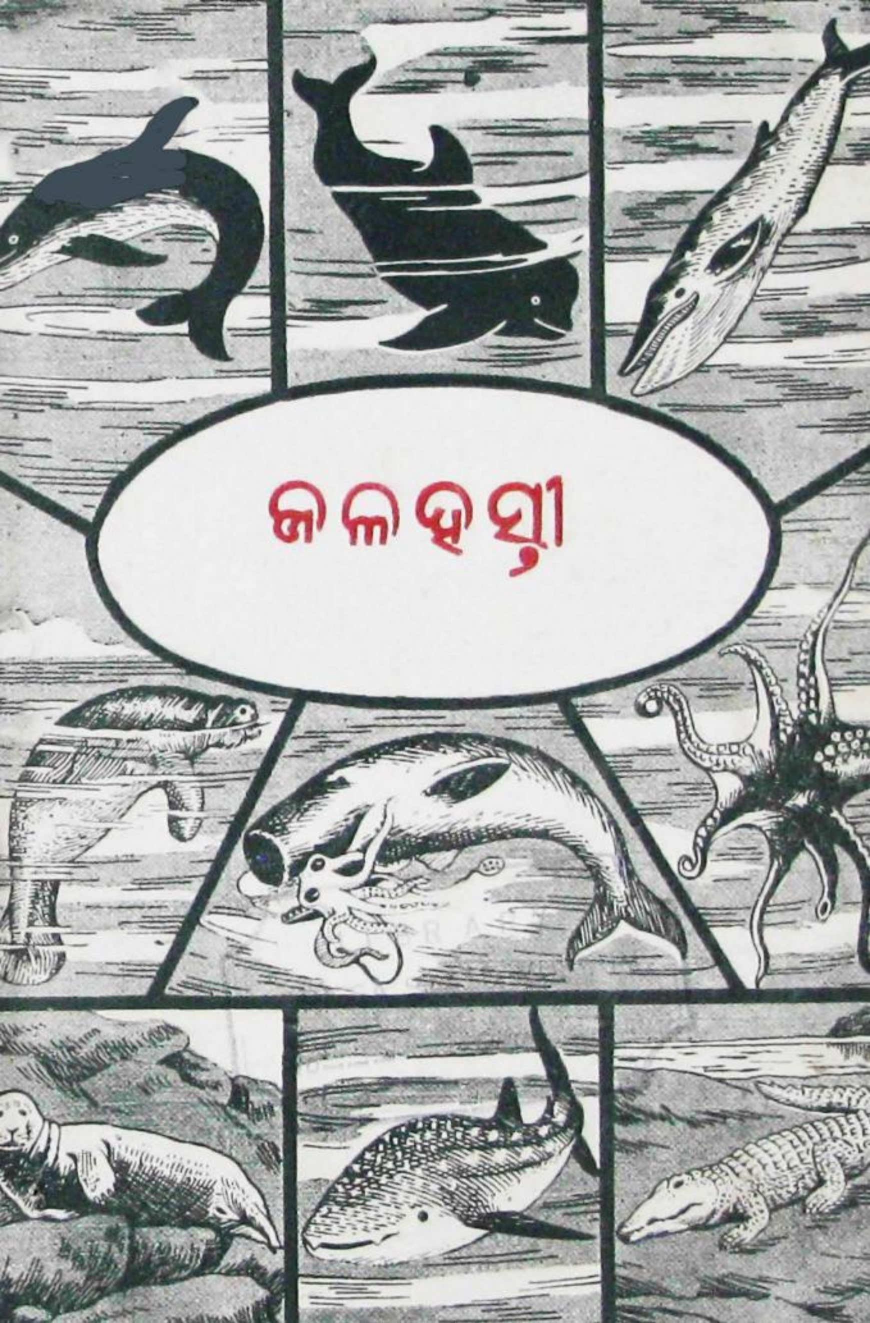

ଜଳହସ୍ତୀ

ଜଳଜନ୍ତୁ ସିରିଜ — ଦ୍ୱିତୀୟ

ଜଳହସ୍ତୀ

ଲେଖକ

ଶ୍ରୀ ଉଦୟନାଥ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ

କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋର

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରକାଶକ

ଶ୍ରୀ ଅନନ୍ତ ମିଶ୍ର

କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟସ୍ ଷ୍ଟୋର

କଟକ—୨

ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ

୧୯୬୭

ମୁଦ୍ରାକର

ପ୍ରସାଦ ପ୍ରେସ

କଟକ-୨

ମୂଲ୍ୟ—ପଚାଶ ପଇସା

Digitized by srujanika@gmail.com

—୧—

ଜଳହସ୍ତୀକୁ ଇଂରେଜୀରେ ହିପୋ ବା ହିପୋପଟାମସ୍ (Hippopotamus) କୁହାଯାଏ । ଏମାନେ ନଦୀର ମଧୁର ପାଣିରେ ରହନ୍ତି । ମାତ୍ର ସମୁଦ୍ରରେ ଏକ ପ୍ରକାର ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଇଂରେଜୀ ନାମ ଓ୍ୱାଲରସ୍ (walrus) । ହାତୀଦାନ୍ତ ପରି ସେମାନଙ୍କ ଦାନ୍ତ ଦେଖା ଯାଉଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସମୁଦ୍ରର ହାତୀ କୁହାଯାଇଥାଏ । ଜଳହସ୍ତୀ ଓ ସମୁଦ୍ରର ହାତୀ ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ ପ୍ରଭେଦ । (ଏହି ସମୁଦ୍ରର ହାତୀ (walrus) ବିଷୟ 'ସମୁଦ୍ରର ରାକ୍ଷସ' ପୁସ୍ତକରୁ ଜାଣିପାରିବ) ।

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ନୀଳନଦୀରେ ଏହି ଜଳହସ୍ତୀ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖାଯାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ କୁହାଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ମାଛ, କଙ୍କଡ଼ା, ତିମି ପ୍ରଭୃତି ଜଳଜନ୍ତୁଙ୍କ ପରି ସବୁ ସମୟ ପାଣି ଭିତରେ କଟାନ୍ତି ନାହିଁ । ସକାଳରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଧାରଣତଃ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଣି ଭିତରେ ରହନ୍ତି; ସମୟ ହେଲେ ଶୁଖିଲାକୁ ଆସି ମାଟି ଉପରେ ବୁଲନ୍ତି ଓ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଅନ୍ୱେଷଣ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଜଳ ଓ ସ୍ଥଳ ଉଭୟଚର ପ୍ରାଣୀ କୁହାଯିବା ସଙ୍ଗତ ।

ଜଳହସ୍ତୀ ବହୁସମୟ ପାଣିଭିତରେ ରହିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ପାଣିକୁ ଅତି ନିରାପଦ ସ୍ଥାନ ମନେ କରେ । ପାଣିରେ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ସେ ପହଁରିପାରେ, ଶୁଖିଲାରେ ସେତେ ଶୀଘ୍ର ଦଉଡ଼ି ଯାଇପାରେ ନାହିଁ । କୌଣସି ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଆସିଲା ବୋଲି ଜାଣି ପାରିଲେ, ସେ ପାଣିରେ ଅତିବେଗରେ ପହଁରି ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଏ, ନହେଲେ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଯାଇ ନିଜକୁ ନିରାପଦରେ ରଖେ । ଶୁଖିଲାରେ ସେ ଏଭଳି ନିରାପଦରେ ରହିପାରେ ନାହିଁ । କାରଣ, ତାର ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଦେହ ତୁଳନାରେ ସାନ; ଯୋରରେ ଦଉଡ଼ିବା ତା ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେ । ପୁଣି ତାର ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଶରୀରକୁ ଶତ୍ରୁ ଆଖିରୁ ଲୁଚାଇ ରଖିବାକୁ ସ୍ଥଳଭାଗରେ ସୁବିଧା ନ ଥାଏ ।

ଜୀବ-ବିଜ୍ଞାନୀମାନେ କହନ୍ତି, ଜଳହସ୍ତୀ ଘୁଷୁରିଜାତୀୟ ପ୍ରାଣୀ । ଏହାର ଆକାର ପ୍ରକାର କେତେକାଂଶରେ ଘୁଷୁରିର ଆକାର ପ୍ରକାର ସହିତ ଖାପ ଖାଏ । ପୁଣି ଘୁଷୁରିଠାରୁ ଏହାର ପ୍ରଭେଦ ବି ଅନେକ ।

ଘୁଷୁରି ପରି ଏହାର ଲାଞ୍ଜ ଛୋଟ । ମୁଣ୍ଡଟା ଚଉଡ଼ା; କାନ ଓ ଆଖିଦୁଇଟି ଦେହର ଆକାର ତୁଳନାରେ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର । ଗୋଡ଼ ଚାରିଟା ମଧ୍ୟ ସାନ ଓ ମୋଟା ।

ମୁହଁଟା ଘୁଷୁରି ମୁହଁ ପରି ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଥୋମଣିଟା ଘୁଷୁରି ଥୋମଣି ପରି ନୁହେ । ତାହା ବଳଦ ଥୋମଣି ପରି; ମାତ୍ର ଅତି ଚଉଡ଼ା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାଙ୍କ ସହିତ ଏହାର କେତେକ ପରିମାଣରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ; ତେଣୁ ଏହାର ନାମ 'ଜଳହସ୍ତୀ' ।

ତାଙ୍କ ପରି ଏହାର ବିରାଟ ଶରୀର । ସ୍ଥଳଭାଗରେ ହାତୀ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଜୀବ । ତା ତଳକୁ ଏହି ଜଳହସ୍ତୀ । ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଶରୀରକୁ ବହି ଝୁଲିଝୁଲି ଚାଲିଗଲା ବେଳେ ଦୂରରୁ ହାତୀ ଯାଉ-ଥିଲା ପରି ଜଣାଯିବ ।

—୨—

ଜଳହସ୍ତୀର ଦେହ ସାଧାରଣତଃ ସାଢ଼େ ୩ମି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ ଓ ଦେଢ଼ ମି· ବା ୨ ମି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ହୁଏ । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

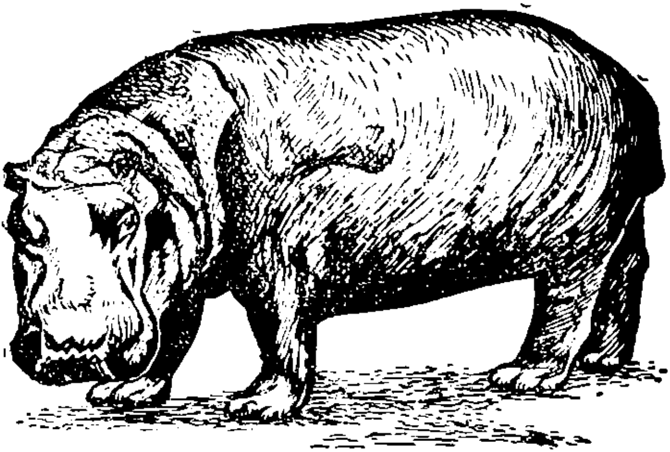

(ବିରାଟ ଜଳହସ୍ତୀ)

ଦେଖାଯାଇଥିବା ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଜଳହସ୍ତୀଟି ପ୍ରାୟ ୫ ମି. ଲମ୍ବ ଓ ୧.୨ ମି. ଉଚ୍ଚ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବୟସ୍କ ଜଳହସ୍ତୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବା ହ୍ବପୋର ଓଜନ ପାଞ୍ଚ ଟନରୁ କମ ହୁଏ ନାହିଁ । (ଏକଟନ ପ୍ରାୟ ବାଲେଶ୍ବରୀ ୨୭ ମହଣ ଓଜନ ସଙ୍ଗେ ସମାନ) । ଏହା ଏତେ ମୋଟା ଯେ, ପେଟର ଘୋରଲେଇ ପ୍ରାୟ ୪ ମି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେବ ।

ଏହି ଜନ୍ତୁର ମୁହଁ ପାଖ ଅପେକ୍ଷା ପଛ ପାଖ ଟିକଏ ଉଚ୍ଚା । ଦେହରେ ଯଥେଷ୍ଟ ମାଂସ; ତେଣୁ ଚମ ଉପରଟା କୁଞ୍ଚିତ ପରି ଦେଖାଯାଏ । ଗ୍ବର୍ଆଡ଼େ ପୂର୍ ଚକ୍ଷଥାଏ । ଦେହର ବର୍ଣ୍ଣ ଧୂସର, ମାଟିଆ ବା ପାଉଁଶିଆ ।

ଗୋଡ଼ ଗ୍ବରୋଟି ସାନ ଓ ମୋଟା । ସେଥିରେ ହାତୀ ପାଦ ପରି ପାଦ । ସେ ପାଦରେ ଗ୍ବରଗୋଟି ଲେଖାଏଁ ନଖ ଥାଏ ।

ଦେହ ତୁଳନାରେ ମୁଣ୍ଡଟା ଟିକଏ ସାନ । କାନ ଦୁଇଟି ଅତି ସାନ । ଗ୍ଲୋଟ ଆଖି ଦୁଇଟି ଉପରକୁ ଉଠି ରହିଥାଏ । ଆଖି ତଳକୁ ଥୋମଣିଟା ଟିକଏ ସରୁ ଦେଖାଯାଏ । ତାହା ତଳକୁ ଖୁବ୍ ଚଉଡ଼ା ଓ ମୋଟା ।

ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ଅଦ୍ଭୁତ ହେଉଛି ଏହାର ବଡ଼ପାଟି । ପାଟି ତ ନୁହେ, ସତେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ ପର୍ବତ ଗୁମ୍ଫା । ଦେହର ରଙ୍ଗ ଧୂସର ମାଟିଆ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ପାଟି ଭିତରର ବର୍ଣ୍ଣ ନାଲି । ସେ ଯେତେବେଳେ ସେହି ଅତି ବଡ଼ ପାଟିକୁ ମେଲି କରିଦିଏ, ସେତେବେଳେ ତାହା ଭୟଙ୍କର ଦିଶେ ।

ପାଟି ଭିତରେ ତଳ ଉପର ହୋଇ ଦୁଇ ଧାଡ଼ି ଦାନ୍ତ । ଦାନ୍ତର ସଂଖ୍ୟା ଗ୍ବଳିଶ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଅତି ଟାଣ ଓ ମୁନିଆଁ । ତଳ ମାଢ଼ିର ଦୁଇ ପାଖରେ ଦୁଇଟା ଲମ୍ବ ଦାନ୍ତ ବଙ୍କାହୋଇ ଥୋମଣି ଉପରକୁ ଉଠିଆସିଥାଏ । ଏହା ଠିକ୍ ହାତୀ ଦାନ୍ତ ପରି; ମାତ୍ର

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେତେ ବଡ଼ ନୁହେ । ପଚ୍ଚଶରୁ ଅଶୀ ସେ.ମି. ମଧ୍ୟରେ ଏହା ଲମ୍ବ ହୋଇ ବଢ଼ିଥାଏ ।

(ପାଟି ନୁହେଁତ ପର୍ବତ ଗୁମ୍ଫା)

ଏହି ପାଟି ଓ ଦାନ୍ତ ହିପୋର ପ୍ରଧାନ ଅସ୍ତ୍ର । ଦାନ୍ତ ଅତି ଟାଣ ଓ ମୁନିଆ । ଏହି ଦାନ୍ତ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଛ, ଗଛର ଡାଳ ପ୍ରଭୃତି କାମୁଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିପକାଏ । ନଈରେ ଯାଉଥିବା ଡଙ୍ଗା ବା ନାଆ ପ୍ରଭୃତି ଏହାର ଗୋଟାଏ କାମୁଡ଼ାରେ ଅକ୍ଲେଶରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାଙ୍ଗି ଚୂନା ହୋଇଯାଏ । ମୋଟା ଲୁହା ପାତଦିଆ ଜାହାଜକୁ ମଧ୍ୟ ସେ କାମୁଡ଼ି କଣା କରିଦିଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀର ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ ଏଭଳି ଭାବରେ ତିଆରି ଯେ, ତାହା ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ବେଶି ସମୟ ରହିପାରିବ ନାହିଁ । ଖୁବ୍ ଅଧିକ ହେଲେ ଦଶ ମିନିଟ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଣି ଭିତରେ ରହିପାରେ । ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ବା ଦଶ ମିନିଟ୍‌ରେ ସେ ପାଣି ଉପରକୁ ଉଠିଆସେ ଓ ନିଃଶ୍ୱାସ ନିଏ । ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଲାବେଳେ ବତକ ଭଳି ଏକାବେଳକେ ତଳସ୍ତରକୁ ଚାଲିଯାଏ ଓ ସେଠାରେ ଯେଉଁ ଦଳ, ଘାସ ଓ ଗଛଲତା ଜନ୍ମିଥାଏ, ତାହା ଖାଏ । ତା ପରେ ପରେ ଉପରକୁ ଭାସିଉଠେ । ପାଣିରେ ଥିଲା-ବେଳେ ଅନବରତ ଏହିପରି ତଳ ଉପର ହେଉଥାଏ ।

—ଗ—

ହିପୋ ମାଂସାଶୀ ପ୍ରାଣୀ ନୁହେ । ଆମ ଦେଶର ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ମୁନି ଋଷିଙ୍କ ଭଳି ସେ କେବଳ ବଣର ଫଳ ମୂଳ ଖାଇ ବଞ୍ଚେ । ଗଛର ଡାଳ, ପତ୍ର, ଘାସ, ବିଲରେ ହୋଇଥିବା ଧାନ, ଗହମ ପ୍ରଭୃତି ଫସଲ ଏହାର ପ୍ରଧାନ ଖାଦ୍ୟ । ଏହି ଖାଦ୍ୟ ଜିନିଷ ଖୋଜିବା ଲାଗି ସେ ରାତିରେ ନଈରୁ ଉଠି ଶୁଖିଲାକୁ ଆସେ ଓ ବାଡ଼ିବଗିଚା, ଫସଲକିଆରୀ ଉଜାଡ଼ି ପକାଏ । କିଆରୀରୁ ଫସଲ ଯାହା ତ ଖାଇବାର ଖାଏ; କିନ୍ତୁ ତାର ଶହେ ଗୁଣ ପାଦରେ ଦଳି ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ କରିପକାଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀ ବହୁତ ବେଶି ଖାଏ । ମହଣ ମହଣ ଓଜନର ଖାଦ୍ୟ ସେ ଏକସମୟରେ ଖାଇ ଦେଇପାରେ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦେଖିଲେ, ତା ପେଟ ତ ପେଟ ନୁହେ, ଗୋଟାଏ ଓବର ପରି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମହାଭାରତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଭୀମ ବା ବକ ରାକ୍ଷସ ପରି ଏହି ଜନ୍ତୁ ଅତି ପେଟୁ । ରାତିରେ ଖାଦ୍ୟ ଖୋଜଖୋଜ ଏହା ବହୁତ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଏ । କାରଣ ଏହାର ଓଦର ଭଳି ପେଟକୁ ପୂରାଇବା ଲାଗି ଯେତେ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଦରକାର, ତାହା ପାଖଆଖରେ ମିଳିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଡାଳ, ପତ୍ର, ଘାସ, ଫସଲ ପ୍ରଭୃତି ସିନା ତାର ଖାଦ୍ୟ; ମାତ୍ର ତା ପାଟିକୁ ଯାହା ଯାଏ, ସେ ତା ଗିଳି ପକାଏ । ଖାଇବା ବିଷୟରେ ତାର କିଛି ହେଲେ ବାଛ ବିଚାର ନ ଥାଏ । ଚିଡ଼ିଆଖାନାରେ ଥିବା ଜଳହସ୍ତୀକୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇ କେହି କେହି କୌତୁକରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ହାଣ୍ଡି ମାଠିଆ, ମୁଣ୍ଡର ଟୋପି, ଜାମା, ଲୁଗା ପ୍ରଭୃତି ଏପରିକି ଢେଲା ମାଟି, ଛୋଟ ପଥର ଖଣ୍ଡ ତା ପାଟିକୁ ପକାଇଥାନ୍ତି । ସେହି ବିରାଟ ପାଟି ଭିତରେ ପଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ତାକୁ ଗିଳି ପକାଏ । ଅବଶ୍ୟ ପେଟ ଭିତରେ ଯେ ତାହା ହଜମ ହେଉଥିବ, ତାହା ନୁହେ । ତେଣୁ ସେ ବେମାରରେ ପଡ଼େ ଓ ଚିଡ଼ିଆଖାନା ପରିଚାଳକଙ୍କୁ ହରକତରେ ପକାଏ । କଅଣ ଖାଦ୍ୟ, କଅଣ ଅଖାଦ୍ୟ—ଏ ବାଛବିଚାର ତାର ନ ଥାଏ । ଯାହା ପାଟି ଭିତରକୁ ଗଲା, ସେ ତାହା ପେଟ ଭିତରକୁ ପଠାଇ ଦିଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀର ଉପଦ୍ରବରେ ନୀଳନଦୀଠାରୁ ପ୍ରାୟ ୧୨,୧୩ କିଲୋମିଟର ଦୂର ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଚାଷୀମାନେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଉଠନ୍ତି । ସେ ଯେତେ ସାବଧାନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଦାଉରୁ ଫସଲକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଦଳ ଦଳ ଜଳହସ୍ତୀ ରାତିକ ଭିତରେ ମାଇଲ ମାଇଲ ଧରି ଫସଲକିଆରୀ ଉଜାଡ଼ି ପକାନ୍ତି । ଯାହା ଖାଇବାର ତ ଖାଆନ୍ତି, ବାକି ଯାହା ରହେ ତାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଦଳି ଚକଟି ନଷ୍ଟ କରିପକାନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବଣ ଭିତରକୁ ଯାଇ ଗଛ ଡାଳପତ୍ର ଖାଇବା ଅପେକ୍ଷା ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳର ଶସ୍ୟ ଜମିରୁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇବାକୁ ଏମାନେ ବେଶି ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ବଣକୁ ଗଲେ ନାନା ବିପଦ । ବନ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ବାଘ, ସିଂହ ତ ବାଟ ଚାହିଁ ବସିଥିବେ । ପୁଣି ଗଛଲତା ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି; ବଣ ଭିତରୁ ବାହାରି ପଳାଇଆସିବା ସେତେ ସହଜ ନୁହେଁ । ଖୋଲାଜାଗା ଜଆଗାରେ ଫସଲ ଖାଉଥିଲା ବେଳେ କେହି ଆକ୍ରମଣ କଲେ ସେଠାରୁ ପାଣିକୁ ସୁବିଧାରେ ପଳାଇ ଆସିହେବ ।

—୪—

ଜଳହସ୍ତୀ ସ୍ତନ୍ୟପାୟୀ ପଶୁ । ଏହା ଛୁଆ ଜନ୍ମ କରେ ଓ ତାକୁ ଦୁଧ ଖୁଆଇ ବଞ୍ଚାଏ । ଏହା ଘୁଷୁରିଜାତୀୟ ପ୍ରାଣୀ ହୋଇ-ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଘୁଷୁରି ପରି ଥରକେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ପିଲା ଜନ୍ମ କରେ ନାହିଁ । ମା ହିପୋ ଥରକେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଛୁଆ ପ୍ରସବ କରେ । ସେତେବେଳେ ସେ ପାଣିରୁ ଶୁଖିଲାକୁ ଉଠିଆସେ ଓ ଘାସବୁଦା, ବଣ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନ ବାଛିନିଏ । ପିଲାଟି ଜନ୍ମ ହେବାର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ବେଶ୍ ବଡ଼ ହୋଇଯାଏ । ଚଞ୍ଚଳ ଉଠି ଡିଆଁ ଡେଇଁ କରେ ଓ ମା ଠାରୁ ଦୁଧ ଖାଏ । ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ମା ତାକୁ ଧରି ପାଣି ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଏ ।

ଛୁଆ ଜନ୍ମଠାରୁ ଛ ସାତ ମାସ ବୟସର ହେବାଯାଏ ମା ତାକୁ ପିଠିରେ ବସାଇ ପାଣିରେ ପହଁରୁଥାଏ । ତାପରେ ତାକୁ ପାଣିରେ ପହଁରିବାକୁ ଛାଡ଼ିଦିଏ ।

ଛୁଆ ପାଣିରେ ପହଁରୁଥିବାବେଳେ ମା ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ରହି ତାକୁ ଜଗିଥାଏ । ସେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଗୋଟାଏ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରକାରର ଗର୍ଜନ କରେ । ଯୋରରେ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ମାରିବା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯୋଗେ ଏ ଶବ୍ଦ ହୁଏ; ସତେ ଯେମିତି ସେ ଶତ୍ରୁମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଏ, "ସାବଧାନ, ମୋ ପିଲାର କେହି କିଛି କ୍ଷତି କର ନାହିଁ। ଏଠାରେ ମୁଁ ରହିଛି।"

(ଛୁଆକୁ ପିଠିରେ ଧରି ପହଁରୁଛି)

ଜଳହସ୍ତୀ ହିଂସ୍ର ପ୍ରାଣୀ ନୁହେ। ମାତ୍ର ତା ଉପରକୁ ବା ତା' ପିଲା ଉପରକୁ କୌଣସି ବିପଦ ଆସିବାର ଆଶଙ୍କା କଲେ ସେ ଅତି ଭୀଷଣ ହୋଇଉଠେ।

ପାଣି ଭିତରେ କୁମ୍ଭୀର ଓ ଶୁଖିଲାରେ ବାଘ ତାର ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ। ଏ ଦୁହେଁ ଛୁଆକୁ ଖାଇଯିବା ଲାଗି ସବୁବେଳେ ସୁଯୋଗ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲୁଣ୍ଠି ଥାନ୍ତି । ମା ତାହା ଜାଣିପାରିଲେ ଆସି ତାଙ୍କ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କରେ । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ମରେ; କିନ୍ତୁ ଶତ୍ରୁକୁ ଏଭଳି ଆଘାତ କରିଥାଏ ଯେ, ସେ ତା ଜୀବନରେ ଆଉ କେବେ ହିପୋଛୁଆ ଖାଇବାକୁ ମନ କରିବ ନାହିଁ । ବେଳେବେଳେ ହିପୋ ଆକ୍ରମଣରେ ବାଘ ଓ କୁମ୍ଭୀର ମରିଯାଇଥିବାର ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀମାନେ ଦଳ ବାନ୍ଧି ରହନ୍ତି । ତେଣୁ ଆପଦ ବିପଦ ପଡ଼ିଲେ ସମସ୍ତେ ଏକଜୁଟ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଓ ଶତ୍ରୁ ସହିତ ଲଢ଼ନ୍ତି । ତେଣୁ ଛୁଆ ଜଳହସ୍ତୀର କଅଁଳ ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ବାଘ ପାଟିରୁ ଲାଳ ବୋହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ତା ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ସହଜରେ ସାହସ କରେ ନାହିଁ ।

ଛୁଆଟି ଦୁଇ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରହିଥାଏ । ତା ପରେ ତାର ନାବାଳକ ଅବସ୍ଥା କଟିଯାଏ । ସେ ଦଳରେ ମିଶି ବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ଗଢ଼ି ଚଳ ପ୍ରଚଳ ହୁଏ ।

ହିପୋର ପରମାୟୁ ସାଧାରଣତଃ ପଚାଶ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ । ଚିଡ଼ିଆଖାନାରେ ପୋଷା ହୋଇଥିବା ହିପୋ ଏତେ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚି ରହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଠାରେ ଏମାନେ ପାଣି ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ସମୟ ମାଟି ଉପରେ ରହନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ କେତେକ ଦିନ ରହିଗଲା ପରେ ବାହାରୁ କୌଣସି ବିପଦ ଆସିବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ ବୋଲି ବୁଝିପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ପାଣିରେ ନ ରହି କୂଳରେ ଥିବା ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ଓଦା ଓ ଅନ୍ଧାରୁଆ ଜାଗାରେ ଶୁଅନ୍ତି ବା ବୁଲବୁଲ କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଚିଡ଼ିଆଖାନାମାନଙ୍କରେ ପାଣି ପାଖରେ କିଛି ଘୁଞ୍ଚିଆଡ଼େ ନିବୁଜ କରି ଘର ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଦୁଆରମୁହଁ ଥାଏ । ସେହି ଘରର କୋଣ ଭିତରେ ଜଳହସ୍ତୀ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଶୋଇ କଟାଇ ଦିଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଜାତିର ଜଳହସ୍ତୀ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଆକାର ସାନ । ସେମାନଙ୍କୁ 'ବାମନ ଜଳହସ୍ତୀ' ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇପାରେ । ବଡ଼ ବଣୁଆ ଘୁଷୁରି ପରି ଏଗୁଡ଼ିକ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି; ମାତ୍ର ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ପାଣି ଭିତରେ ରହନ୍ତି । ବଡ଼ ଜଳହସ୍ତୀ ପରି ପାଣିଉପରେ ନ ଭାସି ଏମାନେ ଏମାନଙ୍କ ଦେହକୁ ସବୁ ସମୟରେ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ାଇ ରଖିଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଉପରକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇ ନିଃଶ୍ୱାସ ନିଅନ୍ତି । ପୁଣି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୁଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ଏମାନେ ସବୁବେଳେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲାପରି ଜଣାପଡ଼ନ୍ତି । ମିନିଟିଏ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପାଣି ଭିତରେ ସବୁବେଳେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଥାଆନ୍ତି ଓ ଅତି ଦ୍ରୁତବେଗରେ ପହଁରୁ ଥାଆନ୍ତି ।

—※—

ଆଫ୍ରିକାର ଆଦିମଅଧିବାସୀ ନିଗ୍ରୋମାନଙ୍କର ଜଳହସ୍ତୀ ମାଂସ ଅତି ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ । ଗୋଟିଏ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କଲେ ଅନେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ଚିନ୍ତାରୁ ନିସ୍ତାର ମିଳିବ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବାକୁ ବେଶି ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ସେଥିରେ ଖାଦ୍ୟ ତ ମିଳେ; ଆମୋଦ ବି ହୁଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର ଅତି କଷ୍ଟକର କଥା । ଶୁଖିଲାରେ ଥିବାବେଳେ ତାର ବିଶେଷ କରାମତି ନ ଥାଏ; ମାତ୍ର ବିପଦ ଆଶଙ୍କା କଲେ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦଉଡ଼ି ପାଣି ମଝିକୁ ପଳାଇଯାଏ । ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଆଉ ପାରେ କିଏ ? ଡଙ୍ଗା ବା ନାଆରେ ବସି ତା ପିଛା ଧରିଲେ ହୁଏତ ସେ ପାଟିରେ କାମୁଡ଼ି ଡଙ୍ଗା କଣା କରିଦେବ; ନଚେତ୍ ତାହାକୁ ଓଲଟାଇ ପକାଇବ । ଶିକାରୀମାନଙ୍କୁ ହାବୁଡ଼ରେ ପାଇଲେ ଚୂର୍ଣ୍ଣି ଟିକ୍ ଟିକ୍ କରି ପକାଇବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବାକୁ ହେଲେ ଦଳେ ନିଗ୍ରୋ ଏକାଠି ହୋଇ ତିନି ଚାରିଖଣ୍ଡି ଡଙ୍ଗାରେ ନଦୀ ଭିତରକୁ ଯାଆନ୍ତି । କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଓ କି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଜଳହସ୍ତୀ ରହନ୍ତି, ତାହା ସେମାନଙ୍କୁ ଜଣା ।

ଶିକାରୀମାନେ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବା ଲାଗି ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଧରଣର ଅସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରିଥାଆନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବର୍ଛା —ତାର ଅଗ ଅତି ମୁନିଆଁ ଓ ସେଥିରେ ବିଷ ବୋଳା ହୋଇଥାଏ । ବନ୍ସୀ କଣ୍ଟା ବା ଧନୁ ଶରର ମୁନ ପରି ଏହାର ମୁନ ଆଗରୁ ପଛକୁ ଓଲଟି ଆସିଥାଏ । ତେଣୁ ତାହା କୌଣସିଠାରେ ଗଳିଗଲେ ଆଉ ସହଜରେ ବାହାରି ଆସିପାରେ ନାହିଁ । ସେହି ବର୍ଛାର ବେଣ୍ଟରେ ଅତି ଟାଣ ଚମଡ଼ାତିଆରି ଲମ୍ବା ଦଉଡ଼ା ବନ୍ଧା ହୋଇଥାଏ ।

ପୁଣି ଏହି ଶିକାର ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରକାର ଡଙ୍ଗା ବି ତିଆରି ହୋଇଥାଏ । ସାଧାରଣ ଡଙ୍ଗା ଓଲଟି ପଡ଼ିଲେ ବା ସେଥିରେ ପାଣି ପଶିଗଲେ, ତାହା ବୁଡ଼ିଯିବ । ସେଇଥିପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମୋଟା ତାଳଗଛ କାଟି ନିଗ୍ରୋମାନେ ଭେଳା ତିଆରି କରିଥାଆନ୍ତି । ତାଳଗଛର ପେଟରୁ ଶସ କାଟି ବାହାର କରି ଦିଆ ଯାଇଥିବାରୁ ତାହା ହାଲୁକା ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଭେଳା ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଯିବାର ଆଶଙ୍କା ନ ଥାଏ ।

ଶିକାରୀମାନେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ଭେଳା ପଠାଇ ଜଳହସ୍ତୀର ରହିବା ସ୍ଥାନ ଠିକ୍ କରିନିଅନ୍ତି । ତା ପରେ ସବୁଯାକ ଭେଳା ନଦୀରେ ପକାଇ ଆନନ୍ଦମନରେ ଯୁଦ୍ଧଯାତ୍ରା କରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ସେମାନେ ସ୍ଥିରଭାବରେ ଜାଣିଥାଆନ୍ତି ଯେ, ହୁଏତ ସେମାନଙ୍କଭିତରୁ କେତେକ ଆଉ ଫେରିଆସିବା ସମ୍ଭବ ହେବନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କେତେକ ଦନ ଓ ସ୍ୱତ ଯାହା କଲା ପରେ ଯେତେବେଳେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ଜଳହସ୍ତୀ ରହିବା ସ୍ଥାନ ନକଟ ହୋଇଗଲାଣି, ସେତେବେଳେ ଅତ ସାବଧାନ ହୋଇଯାନ୍ତି । ପାଟିଗୁଣ୍ଡ ତ ଦୂରର କଥା, କଥାବାର୍ତ୍ତା ବ ଏକାବେଳକେ ବନ୍ଦ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭେଳାରେ ଦଳେ ବର୍ଚ୍ଛା ବାଗେଇ ଧର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥାନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ଦଳକ ଭେଳା ଯେପର ଠିକ୍‌ରୂପେ ଚାଲିବ, ସେଥିପ୍ରତ ତତ୍ପର ଥାଆନ୍ତି ।

ଭେଳା ଅତ ଧୀର ଗତରେ ଓ ନଃଶବ୍ଦରେ ଆଗକୁ ଯାଉଥାଏ । ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳ ଯେତେବେଳେ ଜଳକ୍ରୀଡ଼ା କରୁଥାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ପାଣି ଅତ ଜୋରରେ ଲହଡ଼ୀ ଖେଳେ, ସେ ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ବହୁତ ଦୂରକୁ ଶୁଣାଯାଏ । ଶିକାରୀମାନେ ଏଇ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପାରିଲେ ଭେଳା ଉପରେ ଆଉ ଠିଆ ହୋଇ ରହନ୍ତି ନାହିଁ, ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି ।

କ୍ରମେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଜଳହସ୍ତୀ ଆନନ୍ଦମନରେ ପାଣିରେ ଖେଳୁଥିବାର ସେମାନେ ଦେଖିପାରନ୍ତି । କେହି ଏକାକୀ ଯୋରରେ ପହଁରିବାରେ ଲାଗିଥାଏ । କେହି କେହି ନଜ ମଧ୍ୟରେ କଜଉକରେ ମରାମରି ଲଗାଇ ଥାଆନ୍ତି । କେହି ବା ବରାଟ ମୁହଁଟିକୁ ପାଣି ଉପରେ ରଖି ଘୁମାଉଥାଏ । କେହି ଅନ୍ୟ ଉପରକୁ ପାଣି ଫିଙ୍ଗୁଥାଏ ।

ଭେଳା ଅତ ନକଟକୁ ଆସିଗଲେ ଶିକାରୀମାନେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ଜଳହସ୍ତୀକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ଦଉଡ଼ିବନ୍ଧା ବର୍ଚ୍ଛା ଫିଙ୍ଗନ୍ତି । ତାର ଆଖି, ପାଟି ବା ନାକ ଭିତରକୁ ପ୍ରଥମ ବର୍ଚ୍ଛା ମାରିବାକୁ ସେମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ତା ପରେ ଆଉ ଲୁଚ୍‌କାଳ ଖେଳବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥାଏ । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପାଟିକର, ନାଚ କୁଦ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ତୋଳି ପିଟି ଅନ୍ୟ ଜନ୍ତୁଗୁଡ଼ିକୁ ସେଠାରୁ ତଡ଼ିଦେବାର ଉଦ୍ୟମ ହୁଏ । ସେମାନେ ରହିଲେ ବିପଦ ଘଟିବାର ଖୁବ୍ ଆଶଙ୍କା ।

ସାଙ୍ଗ ସାଥୀ ଭୟରେ ପଳାଇଗଲେ ହତଭାଗ୍ୟ ଶିକାରକୁ ଆୟତ୍ତକୁ ଆଣିବା ସହଜ । ବର୍ଚ୍ଛା ମାଡ଼ଖାଇ ସେ ବିକଟ ଗର୍ଜନ କରିଉଠେ ଏବଂ ସେଠାରୁ ପଳାଇଯିବାକୁ କିମ୍ବା ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ । ସେ ଯେତିକି ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଉଥାଏ, ବର୍ଚ୍ଛା ବଉଡ଼ା ସେତିକି ଲମ୍ବାଇ ଦେବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ । ତା ନ ହେଲେ ଡଙ୍ଗା ସହ ଶିକାରୀମାନେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯିବେ । ତା ଗତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଡଙ୍ଗା ପଛେପଛେ ଚାଲିଥାଏ । ପୁଣି ସୁବିଧା ହେଲେ ଆଉ ତିନି ଚାରିଗୋଟି ବର୍ଚ୍ଛା ତା ଦେହକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମରାଯାଏ । ଜନ୍ତୁଟିର ରକ୍ତରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ପାଣି ଲାଲ ହୋଇଯାଏ ।

ମୃତ୍ୟୁ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ସେହି ଭୀଷଣ ଜନ୍ତୁଟି ଥରକୁ ଥର ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଯାଉଥାଏ ଓ କିଛି ସମୟ ପରେ ଉପରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାସିଉଠୁଥାଏ । ଏହାପରେ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଘଣ୍ଟା ଯାଏ ଶିକାରୀ ଓ ଶିକାର ମଧ୍ୟରେ ଟଣାଓଟରା ଚାଲେ । ଶେଷକୁ ପାଣି ତଳେ ସେ ମରିଯାଏ । ବର୍ଚ୍ଛା ଦଉଡ଼ିରେ ଆଉ ଟାଣ ନ ପଡ଼ିଲେ ଶିକାରୀମାନେ ବୁଝିଯାଆନ୍ତି ଯେ, ସେମାନଙ୍କର ଜୟ ହୋଇଛି । ସେମାନେ ବର୍ଚ୍ଛା-ବନ୍ଧା ଦଉଡ଼ିକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଟାଣନ୍ତି, ଭେଳା କୂଳକୁ ଯାହାକରେ, ତା ପଛେ ପଛେ ଜଳହସ୍ତୀର ମୃତଦେହ ଭାସି ଭାସି ଯାଉଥାଏ ।

—୭—

ଅନେକ ସମୟରେ ମାଟି ଉପରେ ବି ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରାଯାଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳ ରାତିରେ ପାଣିରୁ ଉଠି ଶୁଖିଲାକୁ ଆସନ୍ତି ଓ ଫସଲ କିଆରୀ, ବଣଜଙ୍ଗଲ ବା କାଠ ବଗିଚାରେ ପଶି ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ, ଥରେ ଯେଉଁ ବାଟ ଦେଇ ଯାଇଥିବେ, ସେହି ବାଟରେ ଫେରିବେ ଓ ପ୍ରତିଦିନ ସେହିବାଟରେ ଯିବା ଆସିବା କରିବେ ।

ଶିକାରୀମାନେ ପ୍ରଥମେ ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳର ବାଟ ଠିକଣା କରି-ନଅନ୍ତି । ସେହି ବାଟରେ ଥିବା କୌଣସି ଗଛ ଉପରେ ସେମାନେ ବସି ରହନ୍ତି । ହାତରେ ଅତି ବେଶି ଓଜନର ବର୍ଚ୍ଛା ଧରିଥାଆନ୍ତି । ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳ ସେ ବାଟ ଦେଇ ଗଲାବେଳେ ସେମାନେ ଚୁପଚାପ୍ ବସିରହନ୍ତି । ସର୍ବଶେଷ ଜନ୍ତୁଟି ଯେତେବେଳେ ଗଛ ତଳକୁ ଆସେ, ସେତେବେଳେ ଗୋଟିଏ ନୁହେଁ, ତିନି ଚାରିଗୋଟି ବର୍ଚ୍ଛା ଏକ ସମୟରେ ସେମାନେ ଉପରୁ ମାରନ୍ତି । ବର୍ଚ୍ଛାମାଡ଼ ଖାଇ ଜନ୍ତୁଟି ପ୍ରାଣଭୟରେ ସେଠାରୁ ଦଉଡ଼ି ପଳାଇଯାଏ । ସେତେବେଳେ ସେ ବାଟଘାଟ ମାନେ ନାହିଁ । ଏକା ନିଃଶ୍ୱାସକେ ତିନି ଚାରି ମାଇଲ

ଦଉଡ଼ ଗଲ ପରେ ଦେହରୁ ଅଧିକ ରକ୍ତ ବୋହିଯିବାରୁ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼େ ।

ଶିକାରୀମାନେ ସେ ରାତିରେ ଆଉ ତା ପିଛା ଧରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହି ଚଢ଼ ଉପରେ ବସି ରାତି କଟାନ୍ତି । ପରଦିନ ସକାଳେ ତାକୁ ଖୋଜିବାକୁ ବାହାରନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ପାଣିରେ ମୃତଦେହ ଭାସୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।

—୭—

ବନ୍ଧୁକ ଆବିଷ୍କାର ହେବା ପରଠାରୁ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର ଖୁବ୍ ସହଜ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଜଣେ ଶିକାରୀ ତାଙ୍କ ଶିକାର ବିବରଣୀରେ ଲେଖିଛନ୍ତି ।

କ୍ରମେ ଅନ୍ଧାର ହୋଇ ଆସୁଥାଏ; କିନ୍ତୁ ରାତି ହୋଇ ନ ଥାଏ । ପରିଷ୍କାର ଦେଖା ନ ଗଲେ ମଧ୍ୟ ବାଟ ଘାଟ ଚିହ୍ନି ହେଉଥାଏ । ମୁଁ ବନ୍ଧୁକ ଧରି ନଦୀ କୂଳର ଗୋଟିଏ କାଣ୍ଡଶର ବଣ ଭିତରେ ପଶିଲି, ବଣଟି ଅତି ନିଘଞ୍ଚ ।

ଅତି ସାବଧାନରେ କେତେକ ବାଟ ଗଲା ପରେ ଦେଖିଲି, ଚାରିଗୋଟି ଜଳହସ୍ତୀ ଅଧେ ପାଣି ଓ ଅଧେ ଶୁଖିଲାରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନରେ ଶୋଇଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଶୁଣିବା ଶକ୍ତି ଏତେ ବେଶି ଯେ, ମୁଁ ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଦ ପକାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ସେମାନେ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଚମକି ଉଠିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଗାଢ଼ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ସେମାନେ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ପାଣି ଭିତରକୁ କୁଦିପଡ଼ି ଗଭୀର ଜଳରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କର ଆଉ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି ନାହିଁ; ତଥାପି ଚୁପ୍ ହୋଇ ଠିଆହୋଇଥାଏ ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ନଈ ମଝିରୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା । ପାଣିରେ ଭାରି ଜିନିଷ ପିଟିଲେ ଯେଉଁଭଳି ଶବ୍ଦ ହୁଏ, ସେହିଭଳି ଶବ୍ଦ । ସେହି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶବ୍ଦକୁ ଅନୁସରଣ କରି ମୁଁ କାଣ୍ଡଶର ବଣରୁ ବାହାରି ନଦୀକୂଳ ଖୋଲା ଜାଗାକୁ ଗଲି । ଜହ୍ନରାତି,ପରିଷ୍କାର ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲି । ତେଣୁ ମୁଁ ଜାଣି ପାରିଲି ଯେ, ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷ ଓ ତିନିଗୋଟି ସ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ତୁ । ସମସ୍ତେ ପାଣିରେ ପହଁରି ଖୁସିମନରେ ଖେଳୁଅଛନ୍ତି । ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ସିନା ଡରିଯାଉଥିଲେ; ମାତ୍ର ବିପଦ ଯେ କେତେ ନିକଟରେ, ତାହା ଜାଣିପାରି ନ ଥିଲେ ।

ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ରହିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଜଳହସ୍ତୀର ମୁଣ୍ଡକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବନ୍ଧୁକ ଫୁଟାଇଲି । ଗୁଳି ତାର ତାଳୁ ଉପର ଭେଦ କରିବା ମାତ୍ରକେ ସେ ତଳଉପର ପାଣି ଭିତରେ ଆଠ ଦଶ ଥର ଘୂରିଗଲା । ସେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ କଲା, ସେଥିରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳ କମ୍ପି ଉଠିଲା । ଅନ୍ୟ ତିନୋଟି ଏ ବିପଦ ଦେଖି ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଗଲେ । ମୁଁ ଆଉ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନଦେଲି ନାହିଁ । ଗୁଳିମାଡ଼ ଖାଇଥିବା ଶିକାରଟି କାଳେ ଆଖି ଆଗରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯିବ, ସେଥିପାଇଁ ତାର ଗତିବିଧି ଏକଧ୍ୟାନରେ ଦେଖୁଥାଏ ।

ଆହତ ଜଳହସ୍ତୀ କିଛି ସମୟ ଅଚେତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ତା ପରେ ଚେତନା ପାଇ ପାଣିରେ ବାଡ଼େଇ କଚାଡ଼ି ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଥରକୁଥର ସମସ୍ତ ଦେହ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦେଉଥାଏ, ପୁଣି ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୁହଁକୁ ଟେକି ଦସୁଥାଏ ।

ମୁଁ ପୁଣି ଥରେ ଗୁଳି ମାଇଲି । ଏଥରକ ସେ ଏକାବେଳକେ ନିସ୍ତେଜ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ସେ ବାଡ଼େଇପିଟି ହେବା ଫଳରେ ପାଣି ଏବେ ଜୋରରେ ଲହଡ଼ୀ ମାରୁଥିଲା ଯେ, ସେହି ଲହଡ଼ୀ ସୁଅରେ ସେ କୂଳକୁ ତଡ଼ିହୋଇ ଗଳିଆସିଲା ।

ପାଣିରେ କୁମ୍ଭୀରର ଭୟ ଥାଏ । ତଥାପି ଶିକାର କରିଥିବାରୁ ମୋ ମନ ଏତେ ଖୁସି ହୋଇଯାଇଥାଏ ଯେ, ମୁଁ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାକୁ କୂଳକୁ ଟାଣି ଆଣିବା ପାଇଁ ପାଣି ଭିତରେ ପଶିଗଲି । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମରିଯାଇଥିବ । ମୁଁ ତା ଲାଞ୍ଜ ଧରି ପାଣିରୁ ଟାଣିଆଣିଲି ।

ମାତ୍ର ଆଣ୍ଠୁଏ ପାଣିରେ ପଶି ମୁଁ ତା ଲାଞ୍ଜରେ ହାତଦେବା-ମାତ୍ରକେ ବୁଝିପାରିଲି, ସେ ମରି ନାହିଁ । ତା ତେଜ ମଧ୍ୟ କମି ନାହିଁ । ସେ ମୋତେ ଘୋଷାରି ପାଣି ଭିତରକୁ ଟାଣି ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି । କ୍ରମେ ପାଣି ମୋର ଅଣ୍ଟାଯାଏ ହେଲା, ଛାତିଏ ହେଲା । ଯେତେବେଳେ ବେକ ପାଖକୁ ପାଣି ଲାଗିଲା, ମୁଁ ଆଉ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହିପାରିଲି ନାହିଁ । ଅଣ୍ଟାରୁ ଛୁରୀ ବାହାର କରି ତା ପିଠି ଉପରେ ହାତେଲମ୍ବର ଚମଡ଼ା ଗୁଳ ପକାଇଲି । ସେହି ଚମଡ଼ାକୁ ଧରି ଜୋରରେ କୂଳକୁ ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଏହି ସମୟରେ ମୋର ସାଙ୍ଗ ସାଥୀମାନେ ଆସି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କରି ନ ଥିଲେ, ଶିକାରକୁ ଶୁଖିଲାକୁ ଆଣିବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରି ନ ଥାନ୍ତା । ଶୁଖିଲାରେ କିଛି ସମୟ ଶୁକ୍‌ଶୁକ୍ ହେଲା ପରେ ସେହି ବିଶାଳ ଦେହ ଅଚଳ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

—୮—

ପାଣି ଭିତରେ କୁମ୍ଭୀରର ଜଳହସ୍ତୀକୁ ଯେତିକ ଡର, ଜଳ-ହସ୍ତୀର କୁମ୍ଭୀରକୁ ମଧ୍ୟ ସେତିକ ଭୟ । ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟକୁ କାବୁ କରିବା ପାଇଁ ସବୁ ସମୟରେ ଛକା ପଞ୍ଝାରେ ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ଜଳହସ୍ତୀର ମାଂସ କୁମ୍ଭୀରର ଅତି ପ୍ରିୟ ଖାଦ୍ୟ । ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବା ତା ପକ୍ଷରେ ଏକାବେଳକେ ଅସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ସେ ଛୁଆଟିଏ ଧରି ମନଖୁସିରେ ଖାଇବା ପାଇଁ ସବୁ ସମୟରେ ଓଉ ଜଗିଥାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଳହସ୍ତୀ ଓ କୁମ୍ଭୀର ଭିତରେ କପରି ଲଢ଼େଇ ଲାଗେ, ସେସମ୍ପର୍କରେ ଜଣେ ଶିକାରୀ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି—ଆମେ ଦଳେ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲୁ । ଆମ ଜୀବନରେ ତାହା ହିଁ ପ୍ରଥମ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର । ଆମେ ଯାଇ ନାଳନଦୀକୂଳର ଗୋଟିଏ ସୁବିଧା ସ୍ଥାନରେ ଗଛ ଉପରେ ବସି ସୁଯୋଗକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥାଉଁ ।

ଅନ୍ଧାର ହେବାକୁ ଆଉ ଅଳ୍ପ ସମୟ ବାକି ଅଛି । ଆମେ ଦେଖିଲୁ, ପଞ୍ଝାଏ ଜଳହସ୍ତୀ ଗୋଲାକାରରେ ଦଳ ବାନ୍ଧି ପାଣିରେ ପହଁରି ପାର ହୋଇ ଯାଉଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସ୍ରୋତର ଉପରକୁ ଆସୁଥାଆନ୍ତି । ପାଖ ହୋଇଯିବାରୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ମୋଟ ପନ୍ଦର ଷୋହଳଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଡ଼ ଜନ୍ତୁ । ସେମାନଙ୍କ ମଝିରେ ତିନିଗୋଟି ଛୁଆ । ସେହି ଛୁଆଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବାପାଇଁ ସେମାନେ ଏପରି ଘେରି ବଡ଼ ଘେର ବ୍ୟୂହ କରିଥାଆନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଳମାଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । କାରଣ ବୁଝିବା ପାଇଁ ମୁଁ ଏକଧ୍ୟାନରେ ଚାହିଁ ରହିଲି । ଦେଖିଲି, ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିବୁଡ଼ି ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ କୁମ୍ଭୀର ସେ ବ୍ୟୂହ ମଝିକୁ କପରି ଚାଲିଆସିଛି । ତିନୋଟି ଛୁଆ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଛି ।

ଆମ୍ଭେମାନେ ଆଉ ବନ୍ଧୁକ ଫୁଟାଇବୁ କଅଣ ? କୁମ୍ଭୀର ଓ ଜଳହସ୍ତୀ ଲଢ଼େଇ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଗଛ ଉପରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲୁ । ନଈ କୂଳେ କୂଳେ ସେମାନଙ୍କସଙ୍ଗତ ଉପରକୁ ଚାଲିଲୁଁ ।

ସେଠାରେ ନଈରେ ପାଣି ଅଳ୍ପ, କୂଳ ପାଖ । ଗୋଟିଏ ଜଳହସ୍ତୀ ବୁଡିଗଲେ, ତା ଦେହର ଅଧେ ଅଂଶ ପାଣି ଉପରକୁ ରହିବ । କୁମ୍ଭୀରର ଗତିବିଧି ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଉଥାଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁମ୍ଭୀର ଲୋଭରେ ପଡ଼ି ସିନା ଛୁଆଟିକୁ କାମୁଡ଼ି ଧରିଲା; ମାତ୍ର ଦଳ ମଝିରୁ ଖସି ଚାଲିଯିବାର ଉପାୟ ପାଉ ନ ଥାଏ । ସେ ଏପାଖ ସେପାଖ ବୁଲି ପଳାଇଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ; ମାତ୍ର ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳ ତ କୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ତ ?

ଏହିପରି କିଛି ସମୟ ଘୁରାଘୁରି ଲୁକାଚୋରି ଖେଳ ପରେ ଗୋଟିଏ ଜଳହସ୍ତୀ ହାବୁଡ଼ରେ କୁମ୍ଭୀର ପଡ଼ିଗଲା । କୁମ୍ଭୀର ଧରିଥିବା ଛୁଆକୁ ପାଟିରୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ପ୍ରାଣବିକଳରେ ତାକୁ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ଆଁ ମେଲା କରିଦେଲା । ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ପଛରେ ଥିବା ଆଉ ଗୋଟାଏ ଜଳହସ୍ତୀ କୁମ୍ଭୀର ଲାଞ୍ଜକୁ କାମୁଡ଼ି-ଧରି ପାଟି ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । ଆଉ କୁମ୍ଭୀର ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ? ସେ ସେଠାରେ ବାଡ଼େଇ ପିଟି ହେଲା । ପଛକୁ ବୁଲି ପଡ଼ିବାକୁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲା; ମାତ୍ର ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଆଗରେ ଥିବା ଜଳହସ୍ତୀଟି ତାର ଆଗ ପାଦ ଉଠାଇ କୁମ୍ଭୀର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଥୋଇଦେଲା । କେବଳ ଥୋଇଦେଲା ନାହିଁ, ଥରକୁ ଥର ପାଦ କଚା ତା ଉପରେ ନାଚିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେତେବେଳେ ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ କି ଉଲ୍ଲାସ !

କୁମ୍ଭୀର ବିଚରା ଜଳହସ୍ତୀ ଛୁଆର କଅଁଳ ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ଲୋଭ କରି ଶେଷରେ ଜୀବନ ଦେଲା । ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଆମେ ଏତେଦୂର ମୋହିତ ହୋଇଯାଇଥିଲୁ ଯେ, ଆଉ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବାକୁ ଆମର ହାତ ଉଠିଲା ନାହିଁ ।

—୪—

ପାଣି ଭିତରେ ତ କୁମ୍ଭୀର ଜଳହସ୍ତୀର ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ; ଶୁଖିଲାରେ ବି ବାଘ ସିଂହ କମ୍ ନୁହନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ଜନ୍ତୁ ଶିକାରରେ ପ୍ରଚୁର ଖାଦ୍ୟ; ପୁଣି ନରମ ମାଂସ । ଏଥିରେ କେଉଁ ମାଂସାଶୀ ପ୍ରାଣୀ ଲୋଭ ନ କରିବ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ତେବେ ସିଂହ ପରି ଜନ୍ତୁ – ଜଙ୍ଗଲ ପଶୁରାଜ, ସେ ବି ଜଳହସ୍ତୀ ଦଳ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ଭୟ କରେ । ଗୋଟିଏ ଜନ୍ତୁକୁ ଏକୁଟିଆ ପାଇଲେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତା ଉପରକୁ କୁଦି ପଡ଼େ କିମ୍ବା ଦଳ ଭିତରୁ କଳ କୌଶଳରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତରେ ଗୋଟିଏ ଘୋଷାରି ଆଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ।

ଥରେ ଗୋଟିଏ ସିଂହ ଜଳହସ୍ତୀ ଶିକାର କରିବାକୁ ଯାଇ କିପରି ହଲପଟା ହୋଇଥିଲା, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷଦର୍ଶୀ ସାହେବ ଲେଖିଛନ୍ତି—

ନଦୀ କୂଳରେ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚ ନିରାପଦ ସ୍ଥାନରେ ଆମ ତମ୍ବୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଦିନଯାକ ଅରଣ୍ୟର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳ ବୁଲିବୁଲି ଆମେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ରାତିରେ ଶୋଇପଡ଼ିଥାଉଁ । ବିକଟ ଗର୍ଜ୍ଜନରେ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ନିଦ ଏକସମୟରେ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଭୟରେ ସମସ୍ତେ ଥରିଉଠିଲୁ । ହାତବୋମା, ବନ୍ଧୁକ ଓ ଖୁବ୍ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲମ୍ବା ଟର୍ଚ୍ଚବତ୍ତି ଧରି ନିଜନିଜ କୋଠରୀ ଭିତରୁ ପଦାକୁ ଚାଲିଆସିଲୁ । ତମ୍ବୁ ବାହାରେ ଠିଆହୋଇ ଦେଖିଲୁ, ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଭୀଷଣ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଯାଇଛି । ଏକପକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ସିଂହ ଓ ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ପାଞ୍ଚ ସାତ ଗୋଟି ଜଳହସ୍ତୀ ।

ଆମେ ଅନୁମାନ କରିନେଲୁ, ସିଂହ ନଦୀକୁ ପାଣି ପିଇବା ଲାଗି ଆସିଥିଲା । ଜଳହସ୍ତୀ ଦେଖି ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ତାର ଲୋଭ ହୋଇଛି । ସେ ଶିକାର କରିବାଲାଗି ଗୋଟିଏ ଜଳହସ୍ତୀ ଉପରକୁ ଆରବରେ କୁଦିପଡ଼ିଛି । ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଯେ ଆଉ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଜଳହସ୍ତୀ ଅଛନ୍ତି, ବୋଧହୁଏ ସିଂହ ବିଚରା ତାହା ଜାଣି ପାରି ନ ଥିଲା । ଶିକାରର ପିଠି ଉପରକୁ କୁଦିପଡ଼ି ଗୋଟାଏ କାମୁଡ଼ା ଦେଲା ପରେ ଆଉ ଯାଏ କୁଆଡ଼େ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆହତ ଜଳହସ୍ତୀର ଗର୍ଜନରେ ପାଖରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ଜଳହସ୍ତୀଗୁଡ଼ିକ ଚମକ ଆସିଲେ । ସିଂହକୁ ଦେଖି ତାକୁ ମାରି ପକାଇବାକୁ ଚାରିକଡ଼ରେ ଘେରିଗଲେ । ପାଣି ତ ଖୁବ୍ ପାଖରେ ଥିଲା । ଆହତ ଜଳହସ୍ତୀ ଘୂରିଘୂରି ବହୁକଷ୍ଟରେ ଯାଇ ପାଣି ଭିତରେ ପଶିଗଲା । ତା ପଛେପଛେ ଅନ୍ୟ ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଚାଲିଥାଆନ୍ତି ।

ସିଂହ ପିଠିରେ ବସିଥିବା ଜନ୍ତୁଟି ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ତା ସହିତ ସିଂହ ମଧ୍ୟ ବୁଡ଼ିଗଲା । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ସିଂହ ଭାସିଉଠିଲା; ତାର କେତେକ ଦୂରରେ ଜଳହସ୍ତୀ ଦେଖାଗଲା । ଅନ୍ୟ ଜଳହସ୍ତୀଗୁଡିକ ସିଂହର ଚାରିପାଖେ ଘେରି ରହିଥାଆନ୍ତି ।

ସିଂହ ଭୂଇଁଉପରର ଜୀବ । ପାଣିଭିତରେ ତାର କଉମତ ବା କେତେ ? ସେଠାରୁ ସେ ପଳାଇ ଆସିବାକୁ ବହୁତ ପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । ମାତ୍ର ଜଳହସ୍ତୀଗୁଡ଼ିକ ତାକୁ ଏଭଳି ଭାବରେ ଘେରି ରହିଥାଆନ୍ତି ଯେ, ସେଠାରୁ ସେ ଆସିପାରୁ ନ ଥାଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀଗୁଡ଼ିକ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଆନ୍ତି, ସିଂହକୁ କୌଣସି ମତେ ପାଣି ଭିତରେ ବୁଡ଼ାଇଦେବେ । ସିଂହ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ, ସେ ସେଠାରୁ କପରି ଶୁଖିଲାକୁ ପଳାଇ ଆସିବ । ଶିକାର ନ ହେଲା ନାହିଁ ପଛକେ, ଆଗ ଜୀବନ ରହୁ ।

ବହୁ ସମୟ ଧରି ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଆମେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲୁ । ସିଂହ ଯେଉଁ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ କରେ, ସେ ଦେଖେ, ପର୍ବତ ପ୍ରମାଣ ପରି ଗୋଟାଏ ଅତି ବଡ଼ ପାଟି ଆଁ କରି ତା ଆଡ଼କୁ ଦଉଡ଼ି ଆସୁଛି; କିନ୍ତୁ ନର୍ଭୟରେ ତା ପାଖକୁ ଆସିପାରୁ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କେତେକ ସମୟ ପରେ ସିଂହର ଟିକ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଜଳହସ୍ତୀ ପାଟିରେ ପୂରାଇ ପାଟି ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । ସିଂହ ଛୋଟିରେ ତାର ବଡ଼ ଦାନ୍ତରୁ ଗୋଟାଏ ଗଳାଇଲା । ତଥାପି ସିଂହ ତଳ ପାଇ ନ ଥାଏ । ସେ ଅନ୍ଧାରୁଆ ଗ୍ରବଣେ ତା ମୁହାଁରେ ଜଳହସ୍ତୀକୁ ସ୍ପଷ୍ଟତା ମାରୁଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଜଳହସ୍ତୀଗୁଡ଼ିକ ତା ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ସାହସ କରୁ ନ ଥା'ନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ସାଙ୍ଗକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଥିଲାପରି ଜଣାଯାଉଥାଏ ।

ଜଳହସ୍ତୀଟି ଆଉ ପାଟି ବନ୍ଦ କରି ବେଶି ସମୟ ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଆଁ ମେଲା କରିଦେବା ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ସିଂହ ଟାଣି-ହୋଇ ବାହାରିଆସିଲା । ତା ପରେ ସେ ଆଉ ନିଜ ଜୀବନ ପ୍ରତି ମମତା ନ ରଖି ଯାହାକୁ ଆଗରେ ଦେଖିଲା, ତାକୁ କାମୁଡ଼ି ପକାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା । ସେମାନଙ୍କ ଗର୍ଜନ ଓ ପାଣି ଛଳ ଉପର ହେବାର ଶବ୍ଦ କାନ ବଧିରା କରିପକାଉଥାଏ ।

ଶେଷରେ ସିଂହ ବହୁକଷ୍ଟରେ ପାଣିରୁ ଟିକଏ ଶୁଖିଲାକୁ ଆସିଗଲା; ମାତ୍ର ସେତେବେଳକୁ ସେ ଏକାବେଳକେ ହାଲିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆଉ ବେଶି ବାଟ ଦଉଡ଼ି ଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଅଳ୍ପଦୂର ଯାଇ ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା ଓ କିଛି ସମୟ ଧକେଇବାକୁ ଲାଗିଲା । ତା ପରେ ସବୁ ଶେଷ ।

ପରଦିନ ଆମେ ଜଳହସ୍ତୀଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ବାହାରିଲୁ । କୂଳ ଦେଖିଲୁ, ପାଣିକୂଳର କେତେକ ଦୂର ଅନ୍ତରରେ ଦୁଇଟି ଜଳହସ୍ତୀ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଦୁହିଁଙ୍କ ଦେହରୁ ବହୁ-ପରିମାଣ ମାଂସ ଛିଣ୍ଡିଛି । ଗୋଟିଏ ମରିଯାଇଛି । ଅନ୍ୟଟି ପଡ଼ି-ରହି ଶୁକ୍ଶୁକ୍ ହେଉଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କିଛି ଦୂରରେ ପାଣିରେ ଗୋଟାଏ ମଲା ଜଳହସ୍ତୀ ଭାସୁଛି । ସେପରେ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଆଉ ଦୁଇଟିର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲୁ ନାହିଁ । ହୁଏତ ସେମାନେ ଜୀବନରେ ଥିବେ; ପହଁରି ପହଁରି ବହୁ ଦୂରକୁ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସିଂହର କାମୁଡ଼ା ଯେପରି ଭାବରେ ପାଇଛନ୍ତି, ଆଉ ବେଶିଦିନ ଯେ ବଞ୍ଚିରହିବେ, ସେ ବିଶ୍ବାସ ଆମର ହେଲାନାହିଁ ।

—୧୦—

ଇଂଲଣ୍ଡର ଚିଡ଼ିଆଖାନା ଦେଖିବାକୁ ଦଳେ ଗ୍ରେଟ ପିଲା ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ବୁଲିବୁଲି ଜଳହସ୍ତୀ ରହୁଥିବା ସ୍ଥାନରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଘରପାଖରେ ଉଚ ପାଚେରି । ଭିତରେ ବଡ଼ ପୋଖରି ଓ ପୋଖରି ହୁଡ଼ା । ଜଳହସ୍ତୀ ତା ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ-ହୋଇ ରହିଥାଏ । ସେ କେତେବେଳେ ପୋଖରିରେ ପଶି ପହଁରୁଥାଏ, କେତେବେଳେ ଶୁଖିଲାରେ ବୁଲୁଥାଏ ।

ଉପରେ ରହି ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ତା କୌତୁକ ଦେଖୁଥାଆନ୍ତି । ଜଳହସ୍ତୀ ମଧ୍ୟ ବୋଧହୁଏ ମଣିଷପିଲାଙ୍କ କୌତୁକ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଉପରକୁ ଚାହିଁଲା । ତାହାର ପାଟିର ଆକାର ଦେଖି ଗୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ ପିଲା ଡରିଗଲା । ସେ ଟିକିଏ ଚମକି ଉଠିଲାକ୍ଷଣି ତା ମୁଣ୍ଡରୁ ନାଲଟୋପିଟି ଖସିପଡ଼ିଲା । ତାହା ତଳେ କି ପାଣିରେ ହେଲେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ! ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲାପରି ଠିକ୍ ଯାଇ ଜଳହସ୍ତୀ ପାଟି ଭିତରେ ପଡ଼ିଗଲା । ଜଳହସ୍ତୀଟି ଗୋଟାଏ କିଛି ଭଲ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟ ଭାବିକରି ପାଟି ବନ୍ଦ କରିଦେଲା ଓ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ଟୋପିଟି ଗିଳିଦେଲା ।

ଏହା ଦେଖି ଅନ୍ୟ ପିଲାମାନେ ନାଚିଉଠିଲେ । ସେମାନେ ନିଜ ମୁଣ୍ଡରୁ ଟୋପି ବାହାର କରି ତା ଉପରକୁ ପକାଇଲେ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ତା ପାଟି ଭିତରେ ପଡ଼ିଲା ଓ ପେଟ ଭିତରକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖୁଲଗଲା । ବାକି ଖୁରଗୋଟି ପାଣିରେ ପଡ଼ି ଭାସୁଥାଏ । ଜଳହସ୍ତୀଟି ବୋଧହୁଏ ସେସବୁ ଗିଳି ଦେଇଥାନ୍ତା; ମାତ୍ର ଏହି ସମୟରେ ତାର ରକ୍ଷକ ଆସି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସେ ଲମ୍ବା ଲଗି ବଢ଼ାଇ ଟୋପିଗୁଡ଼ିକ ପାଣିରୁ ଉଠାଇନେଲା । ପିଲାଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଲା ଯେ, ଜଳହସ୍ତୀଟି ଖୁରଟା ଟୋପି ଗିଳିସାରିଛି ।

ତା ପରେ ତାକୁ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ନିଆଗଲା । ତାର ଚିକିତ୍ସା କରାଗଲା । ଏଭଳି ଔଷଧ ଦିଆଗଲା, ଯେଉଁଥିରେ କି ଟୋପି ପଚି-ଯାଇ ଝାଡ଼ାରୂପେ ବାହାରିଯିବ । ପନ୍ଦରଦିନ ଯାଏ ଜଳହସ୍ତୀର ଏ ଚିକିତ୍ସା ଖୁଲିଥିଲା ଓ ସେଥିରେ ଚିଡ଼ିଆଖାନାର କେତେ ଶହ ପାଉଣ୍ଡ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିଲା ।

ମୁଦ୍ରାକର—ଶ୍ରୀ ରଘୁନାଥ ପ୍ରସାଦ ମିଶ୍ର, ପ୍ରସାଦ ପ୍ରେସ, କଟକ—୨
୧୯୬୭

Digitized by srujanika@gmail.com